

Miquel Àngel Vidal Pons

Tan sols si és estrictament necessari

*Accèssit de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2002

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC2002-N-A-0176-0146

© del text: Miquel Àngel Vidal Pons

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2019

Publicat per primera vegada a *Premis Castellitx 2002. Obres premiades. Poesia, Narració Curta i Glosat*. Algaida: Ajuntament d'Algaida, 2003. (Plaguets d'Història i Cultura; 15)

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premicastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Miquel Àngel Vidal Pons

Tan sols si és estrictament necessari

*Accèssit de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2002

La narració *Tan sols si és estrictament necessari*, de Miquel Àngel Vidal Pons fou guardonada amb l'Accèssit al XXVI Concurs de Narració Curta del Certamen Literari de Castellitx 2002. En foren jurats, Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet Cerdà.

TAN SOLS SI ÉS ESTRICTAMENT NECESSARI

ANAVA CAP A CIUTAT. LA carretera esdevenia una franja humida d'asfalt enteranyinada per una boirina palma A mesura que avançava es féu més compacta, més densa. A les voreres, formes imprecises s'anegaven en la boira espessa de la matinada. Semblava un naufragi: com si la bromada hagués inundat els camps i només sobresortissin, entre les ones de cotó, els braços nus i torturats dels arbres, les teulades rogenques de les cases i fragments de camins engolits. En la pantalla grisenca, difuminada, que emmarcava el cristall, apareixien espectrals els llums dels cotxes amb els quals es creuava. A poc a poc, en aixecar-se el vent, el tel blanc s'anà esfilagarsant i la claror proveí els perfils de forma fins que recuperaren el seu aspecte habitual. Veié, al fons, com treia el cap la ciutat: una massa atapeïda i cendrosa d'edificis que es retallava en la claror primerenca de l'alba.

Duia encesos els fars antiboira i conduïa amb precaució. Com cada matí. Escoltava la ràdio. A les notícies digueren que dos dels supervivents a l'atemptat de les torres bessones havien mort en un accident aeri. Dos mesos després de la tragèdia, l'avió que els havia de portar a Santo Domingo, tot just enlairar-se, havia caigut en picat sobre un barri residencial de Nova York.

«Així de puta és la vida», va pensar.

Aquesta expressió l'havia repetida moltes vegades a les darreres setmanes. Des que va ocórrer l'accident de na Blanca. Tothom l'anomenava així: l'accident. Malgrat que ell sabia que no havia estat cap accident. La primera persona que li va dir fou n'Alexandre, que arribà tot just quan acabaven d'emportar-se-la al quiròfan.

—Ha estat una vertadera desgràcia.

—Què? —va demanar perplex, com si encara no fos conscient del que havia esdevingut.

—Na Blanca. L'accident de na Blanca.

I ell va quedar atabalat. Fou com si aquelles paraules tenguessin l'efecte de remoure els pòsits de la consciència i li semblà retornar a l'escena viscuda dotze anys enrere, quan n'Andreu s'ofegà a la piscina, N'Alexandre, el cunyat, li havia dit exactament les mateixes paraules.

—Ha estat una vertadera desgràcia.

Però l'altre cop no va poder respondre. Tan sols va poder plorar. Plorar com un nin, amb un somicoi travat, agònic, ple de gemecs i espasmes. Aleshores, en copsar que el dolor era un territori inabastable, sense fronteres ni límits, va aturar de sobte i el va guanyar l'angoixa. Una angoixa fosca, punxant, glaçada. Hauria volgut plorar nit i dia sense aturar-se, fins a tenir la cara inflada, fins a esclatar, però es va quedar eixut. Com el seu cor.

—Quants d'anys tenia? —el guàrdia civil rabassut, que amb l'índex es gratava un bigoti esclarissat, l'escrutava com si ell hagués estat el culpable. Ho era? El cos del nin estava cobert amb una manta de color marró. Pensà que a les pel·lícules sempre tapaven els cadàvers amb un llençol blanc, però qualcú l'havia cobert amb la manta. Devia ser el primer que havien trobat dins la casa. El jutge encara no havia arribat per ordenar l'aixecament del cadàver.

—Sis anys —va sentir que responia la seva veu, encara que no era conscient d'haver articulat cap mot. Com si la veu no hagués sortit del seu interior sinó d'algú que estigués a esquena seva; tanmateix no hi havia ningú rere seu.

—I nedava sol a la piscina?

La seva dona també li havia demanat.

—Què feia sol? Per què no estaves amb ell?

No podia dir la veritat. Va improvisar una mentida. Quan començà a parlar, na Blanca esclatà en plors i xiscles. Hagueren de donar-li un calmant. Udolà fins a quedar-se dormida.

Dormida com ara. Però ara tenia els ulls oberts i la mirada perduda, extraviada. El seu cervell dormia, però el seu cos seguia funcionant. Inert, buit, però funcionava. Com un rellotge enterrat sota l'arena.

A la ràdio avisaven que s'havia decretat l'alerta màxima per la tarda d'avui i durant els dos propers dies. Es convidava a tenir precaució i insistien en les recomanacions de la Conselleria d'Interior davant el temporal que s'apropava. S'aconsellava no conduir ni sortir de casa si no era estrictament necessari. Pensar en l'alerta li va permetre deixar enre-re per una estona tan dolorosos records. Fou com si hagués estat davall l'aigua aguantant la respiració i, de sobte, pogués sortir a l'exterior. Alenava agitadament i agafava aire perquè sabia que aviat hauria de tornar a capbussar-se. La treva no duraria massa.

Havia entrat dins els carrers de ciutat. El trànsit era espès, feixuc. Massa cotxes, massa soroll. Se sentia aclaparat. Entre les fileres d'edificis tan sols es veia un triangle de cel. Un cel clar, blau i net que no pareixia anunciar la maltempsada de la qual informava la ràdio. S'havia aixecat un vent fort de tramuntana, però aquest era l'únic símptoma, mínim, que podia fer preveure la tempesta. Estava arribant a l'hospital, un edifici rectangular de set plantes. La façana era d'un blanc estantís, tatxonada per la uniformitat de les finestres de vidre que, encastades en set línies idèntiques, una per cada planta, palesaven la quadrícula de les cambres. A la cinc-cents tretze hi estava na Blanca.

Fou en sortir d'aquell mateix hospital, feia devers tres anys, quan ella li va dir allò. A prop del lloc on ara aparcava. Havien anat a veure e[seu padastre. Havia patit una embòlia al cervell. Es trobava en fase terminal. Estava ajagut al llit inconscient, sense moure's, com un vegetal. Feia un mes que estava així i encara podia aguantar-ne dos o tres més. Els metges no ho sabien, depenia de la resistència del cos. Tenia un aspecte deplorable estès dins el llit, bavejant, amb la mirada perduda i completament immòbil, semblava una pellerofa sense ànima. Blanca no li va treure els ulls de sobre durant els deu minuts que romangueren a la cambra.

—Si a mi em passa el mateix, no em deixis viure, per favor.

Ho havia dit sense reflexionar. És cert que li digué en un to peremptori, com un prec, però estava segur que no ho havia rumiat. Ho amollà així, pel boc gros, igual que si hagués dit que en morir preferia que la incinerassin en lloc d'enterrar-la, però li mancava convenciment, com deixant-ho al criteri de qui es trobàs en la situació d'haver de decidir. Estava ressentida contra aquell home que s'havia aprofitat de la feblesa de la mare quan va quedar vídua, i veure'l així, derrotat, inerme, devia produir-li satisfacció i repugnància alhora: les seves paraules no eren més que el reflex del contrast entre la compassió i el ressentiment. De fet, com si no hagués dit res, canvià de tema i es posà a parlar del fill. D'en Pau. De n'Andreu feia molt de temps que no en parlaven. Tots dos procuraven evitar-ho. Els feia mai.

—Ahir va insultar una professora.

—Per quin motiu?

—Com que per quin motiu? No importa el motiu. No pot insultar una persona major. I menys a la seva professora.

—Són coses de l'edat, dona.

—Ah, sí? Tu les feies aquestes coses a la seva edat?

—No, dona, però els temps han canviat.

—Sempre el disculpes i el consents. Abans també ho feies amb n'Andreu.

—Sabia nedar?

—Sí, el dúiem a cursets de natació des dels quatre anys.

—I quina pot ser la causa que s'hagi ofegat?

Si el risc de tempesta augmentava a mitja tarda li convenia no enredar-se gaire. Avui tenia el dia lliure i havia pensat passar-lo al seu costat, però amb l'amenaça del temporal, seria millor tornar d'hora. Havien recomanat a la gent que no conduís ni sortís de casa. Després de dinar se'n tornaria al poble. I demà i passat demà, ja veuríem. Dependria de com evolucionàs el temps.

Després d'aparcar el cotxe es va dirigir cap a l'entrada. Les dues primeres setmanes hi va quedar a dormir. Fins que n'Alexandre el va convèncer que era inútil. Millor que se n'anàs a casa i estigués amb en Pau, que el necessitava més. També havia deixat d'anar a treballar durant

alguns dies per estar vora ella, amb l'esperança que es recuperàs, però quan al director de la Biblioteca se li acabà la llàstima per la seva lamentable situació, va haver de tornar a la feina. Tanmateix fou un alè. Fer feina l'alliberava momentàniament d'aquell malson. Li agradava estar atrafegat, catalogar, fer fitxes, anar a cercar llibres amunt i avall; així, si més no, tenia poc temps per pensar. Pensar era recordar. I recordar, dolor.

Els primers símptomes que na Blanca havia perdut una mica el seny, la noció de la realitat, s'evidenciaren poc abans de l'accident. Un vespre de trons i llamps, es despertà sobresaltada, i ell, mig adormit, li demanà què passava. Na Blanca contestà que havia sentit plorar n'Andreu.

—Què feia vostè a casa mentre el nin estava sol?

Li havia demanat el guàrdia civil, o era ell qui s'ho havia imaginat? No n'estava segur. Recordava perfectament els gestos d'incredulitat, les mirades acusadores, i fins i tot la taca d'oli que duia vora el tercer botó de la guerrera i que el féu pensar, per l'alè, que acabava de berenar d'un entrepà de tonyina, i en canvi de l'interrogatori, de la cadena de preguntes que li féu fins a marejar-lo, només en tenia una vaga, una imprecisa noció. No obstant, el sentiment de culpa es mantenia intacte, no havia minvat en tots aquests anys. Durant tant de temps s'havia sentit culpable de la mort de n'Andreu que havia arribat a fer crosta, però ara amb l'accident de na Blanca —sí, ell també li deia així— la ferida s'havia tomat a encetar.

—No hi ha res a fer, els metges estan cansats de repetir-t'ho —li va dir n'Alexandre.

Alexandre era el germanastre de Blanca. Quan la mare es va quedar vídua, Joan, el soci de l'empresa constructora del pare occit, aprofità el mal tràngol per guanyar-se la confiança de la vídua. Després l'afalagà fins a convèncer-la que la millor solució per ambdós era el matrimoni. Ell deia que sempre, des que la va conèixer, n'havia estat enamorat, però Blanca creia que es tractava d'una qüestió de negocis: com que la mare no volia vendre la part de l'empresa que havia heretat, l'única manera d'apropiar-s'ho tot, era casar-s'hi. El cert és que fou un matrimoni plàcid i ben avingut, i tanmateix Blanca sempre va suposar que mentien: ell feia veure que l'estimava per interès, i ella per no reconèixer el

seu error. Varen tenir un filli, n'Alexandre, un any i mig després d'haver-se casat. No en pogueren tenir més perquè el part es va complicar i, després de donar a llum, a la seva mare hagueren d'extirpar-li la matriu.

—No la puc deixar sola. Sé que en Pau em necessita, però ella també.

—Però si no n'és conscient de res.

—No importa, he d'estar al seu costat. L'estim. No puc deixar-la com vaig fer amb n'Andreu.

—Sé que no es fàcil per a vostè, però la meva obligació és fer-li totes aquestes preguntes.

—I no poden emportar-se'l? No vull que la meua dona el vegi així.

—Em sap greu però fins que no arribi el jutge i ordeni l'aixecament del cadàver, no hi ha res a fer.

El cadàver. El fill. El seu fill. Ofegat. Mort. Havien construït la maledida piscina aquell mateix estiu. Després de la desgràcia no hi havien tornat a nedar. La buidaren d'aigua, feren omplir el clot de terra i el cobriren amb un pulcre enrajolat. Tanmateix quan hi caminava per sobre, no podia llevar-se del cap la imatge del cos de n'Andreu immòbil, amb els braços en creu, boca avall, en el fons de la piscina.

Mentre recorria els passadissos amb llum artificial, li envestí la forta olor a desinfectant, a clos, que fan els hospitals. Una olor peculiar, densa, que li desagradava: li feia pensar en els malalts que hi havia rere cada porta. Era un pensament que el desassossegava: a cada cambra hi havia una persona que —havia viscut i havia estat sana i que ara, de sobte, es trobava arraconada en aquell món migrat, reduït, fet tan sols pels malalts. I totes, d'una manera o altra, sofrien. Hi havia tan de patiment acumulat rere cada porta que li costava avançar.

Els primers dies, quan recordava allò que na Blanca li havia dit feia devers tres anys a la sortida de l'hospital, ho rebutjava de pla, com havia fet aleshores. Ella li havia pregat que no la deixàs viure si li esqueia una cosa semblant a la del padrastre. Després parlaren d'en Pau, que ja els començava a donar força maldecaps. Sense adonar-se ella alludí n'Andreu. Quan va ser conscient del perill que hi havia si s'endinsava en les presons obscures del record, tornà a insistir que no li permetés seguir amb vida si arribava a trobar-se en aquella situació.

—I què vols que faci?

- No em deixis viure.
—Això seria un assassinat.
—No. Què dius ara? Seria un acte de pietat.
—No diguis bogeries.
—I no ha sentit cap renou estrany?
—No, senyor, cap.
—Qui ha trobat el cadàver?
—Jo.

Va mentir.

Què pretenia aquell home? Havia estat un accident. El nin devia haver relliscat i es va colpejar el cap abans de caure a la piscina. Degué quedar inconscient i es va ofegar. Un accident. Com el de na Blanca. Discussió i ella va caure. Va caure? Pareixia que només havia estat un fort cop al caire de marbre del fregador. Havia quedat asseguda amb una clapa de sang al clatell. Quan va intentar reanimar-la, va tombar i va quedar estesa amb els ulls oberts. Va procurar tornar-la en si, però res. Estava rígida, com a morta, però comprovà que el cor li batejava. No es movia, fins i tot pareixia que no respirava; l'únic viu eren els ulls: el fitaven. Era una mirada freda, fixa, impertorbable. Com una acusació.

Els dos accidents, els dos fets conflüen com dues línies que haguessin anat paral·leles i, en un moment determinat, convergissin. Potser era això e] que ella volia. Que es tornàs a sentir culpable. Per què li havia dit que si quedava en coma no la deixàs viure? Com havia pogut intuir que li passaria? Pot una persona veure reflectit en una altra el seu esdevenidor com a ella li va ocórrer en veure el seu padastre? No sabia què contestar a aquelles preguntes que ara el deixaven tan atabalat. Potser tot era fruit de la casualitat. La vida és un llarg joc de causes i efectes imprevisibles, inesperats. I tanmateix sembla que ella ho esperava, ho sabia. Com devia saber el que havia passat el dia que n'Andreu s'ofegà. I malgrat tot havia callat durant aquells dotze anys.

En Pau no devia haver sentit els avisos d'alerta. Suposava que avui tornaria a casa d'hora, però no ho sabia cert. Darrerament arribava quan volia. Des que tengueren l'enfrontament. Fou un dissabte. Es presentà completament ebri a les sis de la matinada. I ell, que no havia po-

gut dormir de preocupació, li demanà enfadat si li pareixia correcte que un allot de setze anys arribàs gat a casa a aquelles hores; en Pau, en lloc de disculpar-se, començà a escridassar-lo i l'amenaçà que si continuava fent-li els comptes se n'aniria de casa. Va sentir ganes de creuar-li la cara, però es va contenir. Sempre s'havia contingut. Després de la mort de n'Andreu l'havia consentit massa a aquell fill que els quedava. Na Blanca tenia raó, però ara ja no hi podia fer res. Només aguantar. Evitar en la mesura possible una ruptura que el privaria de l'únic fill que tenia, de l'única persona que l'ancorava a aquest món després de l'accident de la seva esposa. Sí, potser no tornaria d'hora a casa i ell es cruixiria de passar pena. Havien dit que hi havia perill, que convenia no sortir de casa si no era estrictament necessari. Es demanà què era necessari en aquesta vida. Tot sembla contingent. Va recordar Mersault, el protagonista de *L'estranger*, i per un moment s'hi sentí identificat.

Na Blanca havia fet algunes rareses darrerament. Eren petites coses impròpies d'una persona ordenada i sistemàtica com ella: oblidar les claus al pany, deixar l'escurada sense fer, confondre les monedes, repetir les coses una vegada i altra... Però ell no li va donar gaire importància. No n'hi va donar fins que començà a despertar-se de matinada dient que sentia plorar n'Andreu a l'altra habitació. El cop definitiu fou trobar aquella nota. Ella se n'havia anat a fer feina i ell va pensar, quan la va veure sobre la taula, que li hauria deixat l'encàrrec de comprar el pa, com feia habitualment. Però en llegir-la el cor se li encongí. Amb una calligrafia vacilant havia escrit: «Desperta els nins a les vuit». Aleshores va comprendre que la situació s'havia agreujat. La mort de n'Andreu no era una ferida closa.

Un espectacle ben trist. Estava completament immòbil, amb les pupil·les dilatades i la mirada fixa al sòtil. No se la sentia alenar, no feia cap parpelleig, ni el més mínim moviment. Tan sols sabia que estava viva perquè a vegades un viscos líquid blanc li sortia pels narius i també perquè es feia les necessitats a sobre. Les excrescències indicaven que encara era viva. Havien d'alimentar-la per sèrum i fer-la neta un o dos cops al dia. I ella no n'era conscient de res. No pensava, no sentia, només vivia. Però era una vida inapreciable, obscura, letàrgica. Una vida morta. D'antuvi, malgrat el que li havia dit el metge, confiava que es recu-

peraria, però en veure-la un dia i altre sense bategar-se, sense fer ni un lleu moviment, es va convèncer del que era evident per tothom menys per a ell.

—Què feia vostè a l'estudi?

—Escrivia una carta.

—A qui?

—No diguis bogeries.

—No és una bogeria.

—L'eutanàsia és un delictes, un crim.

—No, és simplement acabar amb el patiment d'una persona que estimes.

Quan va morir el pare, Blanca tenia vuit anys. No fou gaire conscient del que passava, del sotrac familiar, de les angoixes de la mare, ni tampoc del setge al qual la sotmeté un Joan cobdiciós. Sense saber com, després d'exactament un any de dol, la mare començà a fer plans de noces. Consumat el matrimoni es va trobar aquell homenet instal·lat dins casa seva. Joan, el padrastre, era un tipus gran i gros, amb cara de pa. Mai no li va agradar: li semblava hipòcrita com una moneda falsa. Portava un permanent somriure d'estúpid dibuixat al rostre. Quan la renyava li deia: «no ho has de tornar a fer, reina». Reina. Odiava aquell apellatiu. Després la mare va quedar embarassada d'Alexandre, i ella va deixar de ser el centre de la vida familiar. Malgrat això, no odiava n'Alexandre. Sempre el tractà com un vertader germà. Se l'estimava molt a pesar del seu caràcter eixut i esquerp. Tot al contrari que el padrastre. Se n'alegrà quan va saber que s'estava morint. Després, en veure que aquella còrpora d'ós havia quedat minvada, reduïda per la malaltia, que tan sols era un pellerofa amb més ossos que carn, sentí compassió. No li llevà l'esguard de sobre en tot el temps que estigueren dins la cambra. La mare, quan els acomiadà a la porta, es posà a plorar.

—Em quedaré tan sola.

Blanca va pensar que feia un poc de comèdia.

No li va dir res de la nota aquell dia. L'endemà, mentre ella preparava el desdjuní, fou quan discutiren. Blanca s'enfurismà quan ell li va dir que potser convendria que anassin al psiquiatra.

—Què passa? Creus que he perdut el seny?

—No, dona.

—Doncs, per què hem d'anar al psiquiatra?

—Potser t'ajudarà a fer front al mai moment que estàs passant. Crec que no has superat la mort de n'Andreu.

—Haurà d'omplir aquest formulari perquè li facin l'autòpsia.

—Però jo no vull que la hi facin.

—En qualsevol cas serà el jutge qui ho haurà de determinar.

Ella perdé l'equilibri i va caure cap enrere. Va copejar amb el clatell el caire del fregador. Quan veié que no reaccionava, trucà a l'hospital. Una ambulància la va anar a cercar. Un cop a la clínica li feren unes proves i, després de firmar uns papers, la dugueren al quiròfan per operar-la. Després de tres hores d'espera anguniosa, un metge amb bata blanca i aspecte acurat, li va explicar que s'havia confirmat el seu diagnòstic —quin diagnòstic? Ell no recordava que n'hagués fet cap; ni tan sols recordava haver vist abans aquell metge—:

—La seva esposa està en coma. No hem pogut fer res per ella. Té una greu lesió al cervell. Lament haver de comunicar-li que es tracta d'un estat irreversible, que mai més no tornarà a moure's ni a parlar. A partir d'ara necessitarà constant atenció mèdica per viure.

En aquell moment, en lloc de notar que tot s'enderrocava, l'alleujà que no li demanàs què havia passat. Pareixia que tothom donava per suposat que havia estat un accident fortuït.

Havia tallat mitja dotzena de roses blanques del jardí i les portava al braç com qui porta un nin d'uè. «A na Blanca li agradaven tant les roses blanques quan era viva», va pensar. I tot d'una es recriminà aquell pensament, com si la seva esposa ja estigués morta. Li costava dir coses d'ella en presenta però fins ara no havia volgut pensar en la seva situació com un estat irrevocable. Idees com aquella, encara que inconscients, eren les que començaven a fer trontollar la seva fermesa. Es va aturar davant de la porta 513 com si abans d'entrar hagués d'ajuntar forces. Va obrir i va trobar na Blanca igual que cada dia des que havia sofert l'accident: ajaguda, immòbil, amb els ulls oberts i la mirada concentrada obsessivament en un punt indeterminat. Es quedà enfront del llit contemplant-la uns instants. Estaven sols. Feia molt de temps que no rebien visites. Alexandre passava molt de tant en tant. La seva mare havia

mort poc després que el padrastre. No va saber que el destí havia preparat per a la seva filla el mateix final que per al seu segon marit. «Així de puta és la vida», va tornar a pensar. Al principi la gent sentia molta llàstima i la visitava sovint, però la pena pels mals d'altri és efímera i ja feia algunes setmanes que les visites que guaitaven el cap per la porta eren per cerciorar-se que s'havien errat d'habitació. Va mirar les roses i la va mirar a ella: va comprendre la inutilitat del seu gest. Va pensar que habitualment els homes fan coses inútils. A cops és una inutilitat voluntària com parlar a Déu, escoltar la ràdio o jugar a cartes; altres és inevitable, no està en les nostres mans decidir, com quan anam a cercar un diari i s'ha esgotat o fem hores de cua a una carretera on s'ha produït un accident. «Possiblement tot acte humà és en realitat inútil». En aquell moment li semblà que portar roses a una persona que no podia olorar-les, veure-les, ni tocar-les, era un acte ben inútil: una cruel metàfora de la inutilitat humana.

Com deia n'Alexandre res no es podia fer. o sí, patir. Fins ara havia estat una càrrega feixuga venir cada dia a la clínica i passar les hores mortes amb ella, fins i tot dormir al seu costat sense sentir res més que el fil prim de la seva respiració, però almenys a l'hospital se n'encarregaven de tot. No obstant, això no duraria eternament. Feia dos dies que el metge de bata blanca i aspecte acurat li havia dit que la situació de na Blanca s'havia estabilitzat i no podien tenir-la indefinidament a l'hospital.

—Si la cosa segueix així haurem de donar-li l'alta en uns quants dies, una setmana com a molt —va dir fredament.

—Però com l'atendrem a casa? Tenc un fill de setze anys i...

El metge es va arronsar d'espatlles. I ell va pensar amb en Pau. En les sis setmanes que feia de l'accident, només havia visitat la seva mare una vegada. Els primers dies no el deixava anar a l'hospital, no volia que veiés la mare en aquell estat. En Pau insistia un cop i un altre en veure-la, fins que va haver de claudicar.

Però fou una experiència dolorosa. Va ser entrar a la cambra i quedar-se esglaiat. Tot d'una va posar una excusa i va sortir a fora. I no va tornar a insistir en visitar-la. Què faria ara en portar-la a casa? Podria, en Pau, suportar-ho? I ell? Se n'hauria d'encarregar del sèrum, de te-

nir-li esment, de fer-la neta. Li hauria de dedicar un temps i unes forces que no tenia. Potser podrien llogar una infermera per hores mentre ell feia feina, però després hauria d'encarregar-se tot sol. I això fins quan? Quant de temps podia viure? El seu padrastre tan sols va durar dues setmanes després que el visitassin, però estava en fase terminal. Ella, en canvi, podia viure així alguns anys. El metge l'havia avisat: recuperar-se, no, impossible, però el cor podia resistir així molt més del que semblava.

—Quant?

—No es pot preveure. Generalment no solen viure més d'un any o dos perquè, tard o d'hora, sorgeixen complicacions: els ronyons, el fetge, la circulació sanguínia... Però he d'advertir-li que hi ha hagut casos que han viscut sis anys. Molt excepcionals, és cert, però es donen.

Sis anys. Els mateixos que va viure n'Andreu.

—On estava vostè mentre el nin era a la piscina —El jutge en arribar també el mirava com si fos culpable i li va fer la mateixa pregunta que el guàrdia civil.

—Aquí, dins la casa, a l'estudi —contestà cansat d'haver de repetir el mateix un cop i un altre.

—I què feia?

—Potser t'ajudarà a fer front al mal moment que estàs passant. Crec que no has superat la mort d'Andreu.

—No, no l'he superada. I no ho he fet perquè vares ser tu qui va matar el meu fill!

—Què dius, dona? No pots estar parlant seriosament.

—I tant! L'altre dia per casualitat vaig trobar el metge forense, el que li féu l'autòpsia a n'Andreu. També és metge de capçalera, ho sabies? Té consulta al carrer de Sant Miquel. Hi vaig anar perquè necessitava saber. Ell recordava el cas perfectament.

Un tro llunyà el féu abandonar el pantà de records i tornar al present. La tempesta s'acostava. Havien dit, però, que el matí no hi havia res a témer, que l'alerta començava a la tarda i, com més avançàs, major seria el risc. Li convenia partir tot just després de dinar per assegurar-se que la tempesta no el sorprendria a mig camí. L'alleujava la idea de no haver de passar-se tot el dia en aquella cambra. Ja començava a estar-ne tip de passar hores i més hores vora aquell cos inert que cada dia s'assembla-

va menys a na Blanca. S'estaven esborrant del rostre les seves faccions i cada cop tenia una expressió més insulsa, més asèptica. I el cos, aquell cos que tant havia estimat, s'estava consumint, perdia les formes femenines i li sortien pústules per la panxa i per l'esquena. En els darrers dies s'havia deformat tant que a cops en mirar-la sentia una certa repugnància i havia de fer un gran esforç per vèncer-la.

Pensà altre cop en les paraules que li havia dit després de visitar el padrastre: «Si a mi em passa el mateix, no em deixis viure». Veia na Blanca pronunciant aquelles terribles paraules mentre caminava cap al cotxe amb els braços creuats i la mirada vidriosa. Semblava una profecia. Com si ella hagués intuït que es trobaria en la mateixa situació. Aquella petició li havia paregut sempre una idea trasbalsada, fruit d'un moment de bogeria; però ara començava a dubtar de quina era realment la seva voluntat. No ho sabia. Estava confús. Durant les darreres setmanes havia sofert molt. Fins ara havia sentit la culpa i la pietat barrejades, però ara els deures començaven a ser una pesada càrrega. Cada matí s'havia d'aixecar a les cinc i mitja per preparar el desdèjuni i les coses d'en Pau, anar fins a Palma i passar per l'hospital abans de començar a fer feina. A les vuit i mitja havia de ser a la Biblioteca, malgrat que no obrien al públic fins una hora després. Dinava a un restaurant de menjar ràpid prop de la feina. I en acabar la jornada, devers les set, altre cop a l'hospital. Arribava a casa a les onze o les onze i mitja, a vegades fins i tot a mitjanit. No tenia ni esma de sopar. Es ficava al llit cansat, retut, i es rebotava entre malsons fins hora de llevar-se. També els festius i els dies lliures els passava a l'hospital. No tenia temps per a ell ni tampoc per a en Pau. La seva vida s'havia convertit en una massa compacta d'obligacions. I el pitjor era que no hi havia sortida, que malgrat tots els esforços només existia un final possible. Per hores i més hores, dies i més dies que s'escolassin davant aquell cos viu però sense gens de vida, res no canviaria el signe del destí. I fins a aquell moment totes les tasques feixugues les havien fetes les infermeres, però si ara que la seva situació s'havia estabilitzat i les constants eren regulars li donaven l'alta, ell se n'hauria de fer càrrec de tot. El metge li havia dit que podria mantenir-la a l'hospital una setmana més com a màxim. Després començarien els problemes de veritat.

—Em va assegurar que, encara que la causa real de la mort va ser l'ofegament, hi havia indicis de violència. La guàrdia civil no ho va veure clar i va arxivar el cas.

—T'has begut l'enteniment? El nin va copejar-se en caure i es va ofegar.

—Em va dir que tenia marques als braços i al coll.

—Marques? Però què dius, dona? Certament t'has tornat boja!

—Tu, tu el vares matar!

Fou llavors quan es produí l'accident. Ell volia fer-la callar, que no continuàs dient atrocitats, la va agafar fortament pels braços i la va sacsejar. Blanca va revincllar-se instintivament per desfer-se, va relliscar i es va colpejar el cap. Quedà inconscient. I de llavors ençà ja no s'havia tomat a despertar. De fet, com deia el metge, mai més no tornaria a despertar. S'aniria consumint lentament com un ble fins apagar-se quan no li quedàs ni un alè de vida.

La mare de Blanca havia mort tres mesos després que Joan, el seu segon marit. La gent deia que, després de la llarga malaltia, no havia pogut resistir l'òbit del seu espòs: s'havia mostrat serena durant l'agonia i fins i tot després de perdre'l, però el corc anava per dintre. Blanca, en canvi, no creia que tot aquell procés l'hagués afectada gaire, i a tothom que li feia aquella observació, li deia el mateix: «Tenia el cor feble i un dia o altre havia de sofrir un atac». Mai no va acceptar que la mare es tornàs a casar. Sempre ho va considerar una transacció comercial i una traïció a la memòria del seu vertader pare. L'única cosa bona d'aquella unió fou n'Alexandre. L'estimava amb devoció i ell, a la seva manera, l'havia corresposta.

Potser sí, potser havia de complir la seva voluntat. És el que ella volia. Fins ara l'eutanàsia li havia paregut moralment inadmissible, però què és la moral per algú que ho ha perdut tot? Un concepte abstracte, una regió sense límits fixos. On es troben el bé i el mal? Pensava que l'home és la mesura de les coses. I que l'home, cada home, mesura el bé i el mal de forma diferent. Tot esdevé relatiu, fins i tot per un mateix: allò que veia clar i nítid tan sols feia un parell de setmanes, ara, en trobar-se entre l'espasa i la paret, li pareixia boirós, ple de penombra. Estava fart de patir sense sentit. No podia suportar més aquella situació: dotze anys sen-

tint-se culpable de la mort de n'Andreu i ara també de l'estat de na Blanca. Era com una condemna. L'obligava a fer-se càrrec d'aquell cos sense esperit, d'aquell cos que res ja no tenia de la persona que estimava. Al principi, quan encara tenia l'esperança que el diagnòstic fos erroni, que els metges s'haguessin equivocat, ho feia de gust. Li dedicà totes les seves energies un dia rere l'altre. Fins que n'Alexandre el va convèncer que res no hi havia a fer. Des de llavors ençà cada cop se sentia més abatut per la idea d'haver de prolongar una situació inevitable. Na Blanca havia estat una dona alegre, intel·ligent, activa, i una bona esposa, però ja no ho tomaria a ser. Ara s'havia convertit en aquella espècie d'objecte que romanía al llit completament immòbil, i la seva vida es reduïa a un lleuger batec de cor, a sèrum i excrements. Allò no era vida, era una falsia, un simulacre. I cap sentit no tenia negar l'evidència: es tractava d'un estat irreversible. Sí, potser eutanàsia era la millor solució.

La cambra era estreta i blanca com el dolor. El llit de na Blanca estava al bell mig i, al costat dret, la butaca d'escai on ell havia quedat tants de vespres a dormir. A l'esquerra, prop de la finestra, la tauleta on hi havia el gerro en el qual, malgrat la inutilitat de l'acte, havia col·locat les roses seques. A fora començava a gemegar el vent, que feia tremolar els vidres de les finestres. El cel s'havia enfosquit i començava a ploure. Va acostar la butaca al llit i agafà la mà eixuta i aspra de na Blanca. A pesar d'estar un poc més baix li veia perfectament el rostre lívid, desencaixat, amb la mirada perduda.

—Ara que he pres una determinació crec que és l'hora de contar-t'ho tot. Probablement no em pots sentir ni pots saber el que dic, però necessito confessar-me. De fet, en aquests dotze anys he sentit adesiara la necessitat de sincerar-me, però temia que si ho feia tu m'abandonassis. I m'esglaiava tant pensar en aquesta possibilitat que preferia el silenci a la veritat. És molt probable que si no estiguessis així, en aquest penós estat, tampoc no m'atreviria a revelar-te allò que durant tants d'anys he dut amagat. El dia... el dia del teu accident, em vas acusar de la mort de n'Andreu.

—La meua dona arribarà d'un moment a l'altre i voldria estalviar-li el disgust d'haver de veure així el nostre fill. Podria ordenar l'aixecament del cadàver?

El jutge el mirà severament, com si hagués comès una falta imperdonable, però es limità a dir:

—Sí, ara donaré les instruccions precises.

—Li agrasc.

—De tota manera el metge forense haurà de practicar-li l'autòpsia.

—Em vas acusar de la mort de n'Andreu i sí, en som culpable. Culpable. Però no de la manera que tu semblaves acusar-me. Aquell fatídic dia, mentre eres a ciutat amb en Pau, va venir n'Alexandre. Sempre m'havia agradat... Tu ho intuïes, no és cert? Procuraves no parlar-ne, però sabies que el teu germanastre és homosexual i que jo l'atreia tant com ell a mi. Saps que jo no ho som, homosexual vull dir, i tanmateix he de reconèixer que m'atreuen alguns homes, que els desig, vaja. I n'Alexandre, amb aquella retirança a Johnny Deep, m'atreia molt. Així que vàrem beure uns quants whiskys i, sense saber com, començàrem a besar-nos. N'Andreu estava nedant i tu encara trigaries dues o tres hores en arribar, no semblava haver-hi entrebancs al nostre desig. A pesar de no haver planejat res tot va anar perfecte com si haguéssim estudiat un guió amb l'escrúpol d'un actor neòfit. Fins i tot, abans d'acomiar-nos pactàrem silenci sobre el que havia esdevingut i deixàrem oberta la porta a una propera ocasió que, evidentment, no es tomaria a produir. Uns instants després que n'Alexandre sortís de casa vaig sentir el seu crit. Fou esfereïdor. Abans de córrer cap al jardí ja sabia que era per n'Andreu. Que s'havia ofegat.

«Tan sols si és estrictament necessari». Ho tornaven a repetir per la ràdio. La tempesta havia arribat abans del que es preveia. Feia calambuix i els llamps esqueixaven de groc la grisor del cel. Arrencà el cotxe i la ràdio callà un instant fins que amb el renou del motor tornaren els consells de precaució. Travessà la ciutat. Ara gairebé no hi havia trànsit. La gent, amb l'amenaça de l'alerta màxima, s'havia quedat a casa. Queia un xàfec estrepitós i els parabrises no donaven abast a desallotjar l'aigua que atapeïa els vidres. El cel es tornava cada cop més negre, més fosc. Enfilà la carretera. Avançava cap a la tempesta.

